

İŞ MAHKEMELERİNDE CEVAP DİLEKÇESİNİN ZAMANINDA VERİLMEMESİ

Hamit TİRYAKİ

Em. İş Başmüfettişi, Avukat

tiryakidanismanlik@gmail.com

ÖZET

Tarafların delil göstermesi, zamanı, kapsamı, tarafların adil yargılanma hakkı, iddia ve savunmalarını ispatlamaları önemlidir. Bunun kadar önemli olan diğer bir husus ise yargılamanın kısa sürede ve etkin olarak yürütülmesi ve tamamlanmasıdır. Bu nedenle, basit yargılama usulünün uygulandığı iş mahkemelerinde zamanında cevap dilekçesinin verilmemesi ağır sonuçlar doğurur.

Anahtar kelimeler: Cevap dilekçesi, basit yargılama usulü, delil.

1. GİRİŞ

Dava dilekçesi kendisine tebliğ edilen işveren, bununla kendisine karşı dava açılmış olduğunu öğrenir. Bunun üzerine işveren, Anayasa ile güvence altına alınmış olan savunma hakkını kullanabilir. Çünkü işveren, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davalı olarak, savunma (ve adil yargılanma) hakkına sahiptir. Mahkeme davalıyı dinlemek veya savunmasını bildirmek için, davalıyı kanuni şekillere uygun olarak davet etmedikçe hükmünü veremez. Buna göre bir davada davalıya savunma hakkını kullanma imkanı verilmeden, hüküm verilemez. İşverene savunma hakkını kullanma imkanının verilmesi, ona dava dilekçesinin tebliğ edilmesiyle olur.

Davalının cevaplarını içeren dilekçeye cevap dilekçesi denir. Kendisine dava dilekçesi tebliğ edilen ve bununla savunma hakkını kullanma imkanı verilen davalı, savunma hakkını

kullanmak, yani davaya cevap vermek zorunda değildir. Davaya (cevap süresi içinde) cevap vermeyen davalı, bununla davadaki hukuki durumunu zorlaştırmış olur¹.

2. İŞ MAHKEMELERİNDEKİ YARGILAMA USULÜ ve CEVAP DİLEKÇESİNİN VERİLMEMESİ

2.1. Basit Yargılama Usulü

Basit yargılama usulü daha çabuk sonuçlandırılması gereken, daha kısa bir incelemeye ihtiyaç duyan ve daha kolay bir inceleme ile sonuçlandırılacak dava ve işler için kabul edilmiş daha basit ve daha seri bir yargılama usulüdür. İddia ve savunmanın genişletilmesi ve değiştirilmesi yasağı, yazılı yargılama usulünden farklı olarak dava açılmasıyla ve cevap dilekçesinin mahkemeye verilmesiyle başlar.

Basit yargılama usulü daha çabuk sonuçlandırılması gereken, daha kısa bir incelemeye ihtiyaç duyan ve daha kolay bir inceleme ile sonuçlandırılacak dava ve işler için kabul edilmiş daha basit ve daha seri bir yargılama usulüdür. İddia ve savunmanın genişletilmesi ve değiştirilmesi yasağı, yazılı yargılama usulünden farklı olarak dava açılmasıyla ve cevap dilekçesinin mahkemeye verilmesiyle başlar. 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun basit yargılama usulünde “Ön inceleme ve tahkikat” başlıklı 320. maddesi uyarınca; Mahkeme, mümkün olan hâllerde tarafları duruşmaya davet etmeden dosya üzerinden karar verir².

2.2. Yargılamanın Makul Süre İçinde Bitirilmesi

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS)’nin 6. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkının en önemli unsurlarından bir tanesi de yargılamanın “makul bir süre içinde” bitirilmesi ilkesidir. Anayasanın 141 inci maddesinde de “davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması yargının görevidir” denilmek suretiyle davaların makul bir süre içerisinde bitirilmesi gerekliliği açıkça düzenlenmiştir. Açıklanan bu ilkelere paralel olarak 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu (HMK)’da yargılamanın makul sürede bitirilmesini sağlamak amacıyla düzenlemeler yapılmış ve bu amaca ulaşılabilmesi için önemli bir katkı sağlayan delillerin bildirilme zamanı özel olarak düzenlenmiştir.

2.3. Cevap Dilekçesinde Bulunması Gereken Hususlar ve İşlevi

Cevap dilekçesini verme süresi, dava dilekçesinin davalıya tebliğinden itibaren iki haftadır. Bu süre, kesindir.

¹ Baki KURU, Medeni Usul Hukuku, İstanbul 2016, s. 170.

² Yrg. 22. HD’nin 18.10.2017 tarihli ve E. 2017/40730, K. 2017/22064 sayılı kararı.

Cevap dilekçesinde (HMK 129):

Mahkemenin adı,

Davacı ile davalının adı, soyadı ve adresleri; davalı yurt dışında ise açılan dava ile ilgili işlemlere esas olmak üzere yurt içinde göstereceği bir adres,

Davalının Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası,

Varsa, tarafların kanuni temsilcilerinin ve davacı vekilinin adı, soyadı ve adresleri,

Davalının savunmasının dayanağı olan bütün vakıaların sıra numarası altında açık özetleri,

Savunmanın dayanağı olarak ileri sürülen her bir vakıanın hangi delillerle ispat edileceği,

Dayanılan hukuki sebepler,

Açık bir şekilde talep sonucu,

Davalının veya varsa kanuni temsilcisinin yahut vekilinin imzası,

Yer almalıdır.

Cevap dilekçesinin verilmesinden sonra, cevap süresi dolmamış olsa bile ilk itirazlar ileri sürülemez (HMK 131).

Cevap dilekçesiyle: a) Yetki, mahkemelerin yer yönünden o davaya bakabilmeleridir. 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun 19 uncu maddesine göre, yetkinin kesin olmadığı davalarda, yetki itirazının, cevap dilekçesinde ileri sürülmesi gerekir.

b) Kanuni temsilciler, davanın açılıp yürütülmesinin belli bir makamın iznine bağlı olduğu hâllerde izin belgelerini, tüzel kişilerin organları ise temsil belgelerini, dava veya cevap dilekçesiyle mahkemeye vermek zorundadırlar; aksi takdirde dava açamaz ve yargılamayla ilgili hiçbir işlem yapamazlar (HMK 54).

c) İlk itirazların (kesin yetki kuralının bulunmadığı hâllerde yetki itirazı, uyuşmazlığın tahkim yoluyla çözülmesi gerektiği itirazı, iş bölümü itirazı), zamanaşımı def'i, hepsi cevap dilekçesinde ileri sürülmek zorundadır; aksi hâlde dinlenemez (HMK 117).

2.4. Delillerin Gösterilmesi Gereği

Cevap dilekçesinde davalı işveren dayandığı delilleri de belirtmelidir. 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun 119 (f) hükmü uyarınca, iddia edilen her bir vakıanın hangi

delillerle ispat edileceği, açıklanmalıdır. Cevap dilekçesinde eksiklik olması hâlinde, hâkim davacıya eksikliği tamamlaması için bir haftalık kesin süre verecektir. Bu süre içinde eksikliğin giderilmezse dava açılmamış sayılır. Madde gerekçesinde, bunun bir yenilik olduğu belirtilmiştir. Böylelikle, ispat konusunda davaların usul ekonomisi ilkesine uygun bir biçimde, makul bir sürede sonuçlanması hedeflenmiştir.

Delillerin belirli bir zaman dilimi içinde gösterilip sunulması yargılamayı çabuklaştıracak olmasının yanı sıra, taraflara da gösterilen delillerden haberdar olarak zamanında bunlara karşı delil veya görüş bildirebilme imkânı tanıyacak, böylece uyuşmazlıklar en kısa sürede adilane çözüme kavuşacaktır.

Cevap süresi iki haftadır. Kanun tarafından düzenlenip kesin süre hâline getirilmiştir.

Bu hakkını kullanmayan, yani süresi içinde cevap dilekçesi vermemiş olan işveren, davacının dava dilekçesinde ileri sürdüğu vakıaların tamamını inkâr etmiş sayılır.

2.5. Delillerin Sunulması

Cevap dilekçesinde gösterilen ve tarafın elinde bulunan belgeler dilekçeye eklenerek mahkemeye sunulmalıdır. Başka yerlerden getirtilecek belge ve dosyalar var ise, bunların bulunabilmesini sağlayıcı açıklama da cevap dilekçesinde yer almalıdır. Cevap dilekçesiyle birlikte delillerin mahkemeye bildirilmesinde iki haftalık kesin süre vardır. İki haftalık kesin süre içinde yerine getirilmez ise, o delile dayanmaktan vazgeçilmiş sayılmasına karar verilir.

2.6. Ek Süre

Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun sisteminde, ön inceleme duruşmasında tayin edilen kesin süreye uyulmaması, vazgeçme yaptırımına bağlanarak, davayı uzatıcı bu kötüniyetli davranışlar engellenmeye çalışılmıştır. Zira, dilekçelere eklenip sunulmamış, daha sonra ön incelemede ek olarak bildirilen süre içinde de verilmemiş delillere, tahkikat içinde kural olarak (m. 145, c. 1) dayanılmaz. Tahkikatın amacı, kural olarak delil toplamak değil, delilleri incelemek ve değerlendirmektir; aksi halde tahkikat tamamlanamaz ve yargılama uzar. Bu sebeple, 145 inci maddede belirtilen ve tarafın etki alanı dışında kalan çok özel durumlar dışında, sonradan delil sunulması halinde bu deliller dikkate alınmamalıdır³.

³ Hakan PEKCANITEZ, Ođuz ATALAY, Muhammet ÖZEKES, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, Ankara 2015, s. 332.

Cevap dilekçesinin iki haftalık kesin süre içinde hazırlanmasının çok zor ya da imkansız olduğu haller de olabilir. Böylesi durumlarda yine iki haftalık süre içinde mahkemeye başvuran işverene/vekiline bir defaya mahsus olmak ve bir ayı geçmemek üzere ek bir süre verilebilir. Ek süre, normal iki haftalık sürenin bitiminden itibaren başlar.

Ek süre talebi konusunda mahkemenin lehte ya da aleyhte karar vermesi gerekir.

2.7. Sonradan Delillerin Sunulması

Kanunda belirtilen iki haftalık kesin süreden sonra delil gösterilmesi iki durumla sınırlıdır. Onlar da; iddia ve savunmanın genişletilmesi veya değiştirilmesini düzenleyen 141 inci madde ile sonradan delil gösterilmesinin hüküm altına alan 145 inci maddedir.

Yasa koyucu, tarafların, kanunda belirtilen süreden sonra delil gösteremeyecek olmalarını emredici bir düzenlemeyle (m.145) benimsedikten sonra, bunun istisnalarını da belirtmiştir. Buna göre, ancak bir delilin sonradan ileri sürülmesi yargılamayı geciktirme amacı taşımıyorsa veya süresinde ileri sürülememesi ilgili tarafın kusurundan kaynaklanmıyorsa, mahkeme o delilin sonradan gösterilmesine izin verebilecektir.

Diğer bir istisnai hüküm daha vardır. 141 inci maddeye göre, iddia ve savunmanın genişletilip değiştirilmesi yasağı konusunda ıslah ve karşı tarafın açık muvafakati hükümleri saklıdır.

Kural olarak, yargılama aşamasında dayanılıp sunulmayan deliller, temyiz veya karar düzeltme aşamasında sunulamazlar; sunulmuş olsalar bile, bu aşamalarda incelemeler sırasında dikkate alınamazlar. Bu kuralın tek istisnası, dayanılıp sunulan delillin, o davaya konu borcu söndüren bir nitelik taşıması; örneğin, davaya konu borcun ödenmiş olduğunu gösteren makbuz, ibraname gibi bir belge olmasıdır⁴. Yani süresinde cevap verilirse dahi hakkı ortadan kaldırır nitelikteki ödeme belgeleri her aşamada delil olarak dikkate alınır.

3. SONUÇ

İşçilik alacaklarına ilişkin davalar basit yargılama usulüne tabidir. Bu usulde de işverenlerin dava dilekçesi kendilerine tebliğ edildikten sonra iki haftalık kesin süre içinde cevap dilekçesini vermesi ve delillerini mahkemeye sunması gerekmektedir. Bu süre içinde olmak şartıyla süre uzatma talebinde de bulunulabilir.

⁴ Yrg. HGK'nun 03.05.2017 tarihli ve E. 2017/7-2097, K. 2017/894 sayılı kararı.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu güncel bir kararında, cevap dilekçesi vermeyen davalının delil sunmasını incelenmiş ve bu konuda oldukça önemli bir karar verilmiştir. HGK'nın 20.04.2016 tarihli ve 2014/2-695 E., 2016/522 K. sayılı kararında, süresi içerisinde cevap dilekçesi vermeyen davalının, daha sonra delil göstermeye ilişkin talebinin kabul edilmesinin mümkün olmadığına hükmetmiştir.

Islah ve karşı tarafın açık muvafakati hükümleri saklıdır.

Ancak bir delilin sonradan ileri sürülmesi yargılamayı geciktirme amacı taşııyorsa veya süresinde ileri sürülememesi ilgili tarafın kusurundan kaynaklanıyorsa, mahkeme o delilin sonradan gösterilmesine izin verebilecektir.

O davaya konu borcu söndüren bir nitelik taşıyan deliller davanın her aşamasında ileri sürülebilirler.